

UKRAYNA'DAN LÜBNAN'A ÇÖZÜLMESİ GECİKEN DÜĞÜMLER

“

Küresel anlamda Ukrayna krizi ve bölgesel anlamda Lübnan krizindeki çekişmeler devam etmesine rağmen her iki cephede de bazı çözüme yönelik girişimler sürmekte ve iç-dış aktörler arasında diyalogun önemi ön plana çıkmaktadır.

”

SOHAIB JOHAR

Gazeteci ve Yazar LÜBNAN

Bir süredir Bağdat İşbirliği ve Ortaklık Konferansı'nın Ürdün'de düzenlenen ikincisine yönelik tartışmalar gündemdeki yerini korumaktadır. Irak, bu konferansın bir süreliğine ertelenmesi için yoğun çaba göstermiştir. Irak, bölgede önemli ve etkin role sahip İran'ın iç ve dış

koşullar bakımından hassas dönemden geçtiğini ve bu nedenle konferansın başarısı için üzerine düşenleri yerine getirme konusunda bazı sorunlar olduğunu ileri sürmüştür. İran'ın tepkisi ise Irak'ın endişelerinin yerinde olduğunu kanıtlar niteliktedir. İran Dışişleri Bakanı Emir Abdullahiyan, konferansa katılımını teyit etmek için son dakikaya kadar beklemiştir. Bakan, konferansın sonuç bildirgesinin içeriğini ve İran'ın hassa-

siyetlerini dikkate alan herhangi maddeye yer verilmeyeceğini belirterek katılım kararının önemini de azaltmış oldu. Benzer şekilde, Suudi Veliiaht Prensi Muhammed bin Selman'ın katılımına dair beklentiler de Suudi Arabistan'ın konferansa dışişleri bakanı düzeyinde katılacağını açıklamasıyla boşa çıkmıştır.

Tüm bunlara rağmen, Bağdat Konferansı'nın kurumsallaşarak düzenli şekilde her yıl gerçekleştirilmesini arzu eden Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un ısrarları sonucunda konferans zamanında gerçekleştirilmiştir. Belki de konferansa bağlanan umutların boşa çıkmasından alınması gereken ders; başarı için başka yerden başlanması, yani öncelikle devam etmekte olan Ukrayna savaşı ve İran

ile nükleer anlaşma konularına çözüm üretilmesidir. Ortadoğu'daki gündem bu tartışmalar etrafında şekillenirken Washington yönetimi yürütülen gizli hazırlıklarından Ukrayna Cumhurbaşkanı Volodimir Zelenski'nin Amerika Birleşik Devletleri'ne (ABD) ziyareti duyurulmuştur. Savaşın patlak vermesinden bu yana ilk defa yurt dışına ziyaret gerçekleştiren Zelenski ile Ukrayna'ya en güçlü desteği veren Joe Biden öncülüğündeki ABD yönetimi arasındaki bu üst düzey temas muhakkak en az Bağdat Konferansı kadar önemli gelişme olarak kaydedilmiştir.

KRİZ VE DÖNÜŞÜM

Bu ani ziyaretin iki müttefik arasındaki koordinasyon ve iletişim sağlanması amacıyla gerçekleştirildiğine inanmak hata olur. Zi-

yaretle amaçlanan şeyin normal koordinasyon faaliyetlerinin ötesinde anlama sahip olduğuna şüphe yoktur. Dış politika konusunda yetkin Amerikalı uzmanlardan Henry Kissinger bu süreçte, "Ukrayna'daki savaşı sona erdirmeye ve müzakere masasına gitme zamanı yaklaşıyor" diye yazmıştır. Kissinger'in "tavsiyesine" Beyaz Saray'ın zaman zaman başvurduğu dikkate alındığında, Washington yönetiminin Ukrayna meselesinde müzakerelere gitmek için gerekli hazırlıklara başlayacağı belirtilebilir. ABD yönetiminin Ukrayna'ya yönelik olarak, temelde savunma amaçlı olan karadan havaya Patriot füze bataryalarını da kapsayan yeni askerî destek paketini onaylayacağı haberleri doğrudur. Fakat Ukrayna'nın askerî başarılarla Rusya karşısında elde ettiği kazanım-

ların korunmasını amaçlayan bu paketin, müzakerelere başlamak için bir strateji olabileceği ve müzakereler için gerekli hazırlıkların yapılmasına olumsuz etkisi olmayacağı söylenebilir.

ABD kamuoyunda Ukrayna'ya olan ilginin azalması, bu konuda bir yorgunluk oluştuğuna işaret etmektedir. Nitekim ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken'in, Rusya'nın Donbas ve Kırım Yarımadası'ndan daha da geriye çekilmesinin Rusya ile müzakere yoluyla elde edilebileceğini ifade ettiği aktarılmaktadır. Bu durum, ABD yönetiminin savaşı sona erdirerek müzakerelere başlama aşamasına geçmeye hazırlandığına yönelik sinyaller olarak okunabilir. Ay başında gerçekleştirilen ABD-Fransa zirvesinde Fransa Cumhurbaşkanı Macron'un, Ukrayna savaşında müzakere tarihinin yaklaştığına dair imalarda bulunduğu da artık bir sır değildir. Öte yandan Joe Biden yönetimi, Ukrayna Cumhurbaşkanı Zelenski'yi cepheden

müzakere masasına geçmeye ikna etmeye çalışırken Adolf Hitler'in II. Dünya Savaşı'na girme kararına ve savaşın yol açtığı sonuçlara ilişkin tarihsel bir dersi kullanmaktadır. Buna göre "Savaşan ülkelerin hükümetleri, aldıkları kararlarının daha sonra ne tür sonuçlara yol açacağını bilselerdi, daha farklı bir karar verirdiler" ifadesi aslında müzakere yöntemi için etkin bir tarihsel tecrübe olarak kullanılmaktadır. Böylece, Ukrayna Cumhurbaşkanı Zelenski'nin şu anda cazip görünen ama zamanla bir felakete dönüşecek askerî çatışmalara kaymak yerine, savaşı durdurmak ve doğru zamanda müzakerelere başlamak için önüne gelen fırsatı kullanması gerektiği ima edilmektedir.

UKRAYNA SAVAŞININ ORTADOĞU BÖLGESİNE YANSIMALARI

Gerçekten de bu iki mesele arasında büyük ve derin bir ilişki bulunmaktadır.

“

Dünya siyaseti açısından zorlu bir kavşakta bulunan Avrupa'nın bulunduğu durum bu ülkeleri, Amerikan politikası lehine karar almaya daha fazla yöneltmektedir. Bu durum Ukrayna savaşının etkilerinin sınırlandırılması ve İran ile nükleer anlaşmada kendini daha fazla göstermektedir.

”

Ukrayna savaşının patlak vermesi ve ardından Rus Ordusunun yaşadığı askerî başarısızlıklarla birlikte Moskova ile Tahran arasındaki ortak çıkar noktaları ve özellikle askerî alandaki iş birliği güçlenmiştir. Bu bağlamda Rusya, kendisine yetenekleri kanıtlanmış insansız hava araçlarını tedarik etmesi karşılığında İran'a gelişmiş askerî teçhizat sağlamaktadır. Körfez ülkeleri ise Körfez-İran düşmanlığına rağmen, petrol fiyatlarını yükselterek Rusya'nın savaşa fon sağlamasını kolaylaştırmış ve Biden yönetiminin tepkisini çekmiştir. Diğer taraftan, savaş nedeniyle Avrupa'nın enerji meselesinde Rusya dışı alternatif arayışlarını yoğunlaştırması ve İran'ın da bu konuda gündeme gelmesi İran-Rusya arasındaki enerji ilişkilerini gerginleştirmiştir. İran-Rusya ilişkilerinin gerginleşme ihtimali ise Batı ve özellikle ABD'yi memnun eden bir gelişmedir.

Dünya siyaseti açısından zorlu bir kavşakta bulunan Avrupa'nın bulunduğu durum bu ülkeleri, Amerikan politikası lehine karar almaya daha fazla yöneltmektedir. Bu durum Ukrayna savaşının etkilerinin sınırlandırılması ve İran ile nükleer

anlaşmada kendini daha fazla göstermektedir. Trans-Atlantik ittifak her iki konuda ilerleme sağlanarak İran'ı tamamen Rusya'nın eksenine girmesini engellemeyi hedeflemekte ve bunun için uygun koşulların olgunlaştığını düşünmektedir. Öte yandan, bir süredir protesto dalgasıyla boğuşan İran'ın içinde bulunduğu şartlar da Trans-Atlantik ittifak ile anlaşmayı zorunlu kılmaktadır. Ayrıca İran'a yönelik süregiden yaptırımlar silsilesinin kaldırılması ve İran'ın Rusya'dan boşalacak enerji rolünde yer alması ihtimali Tahran rejiminin Trans-Atlantik ittifakla ilişkilerinde güçlü kazanımlar olarak belirmektedir.

LÜBNAN CEPHESİ

Lübnan'daki tüm sorunlara Noel ve yılbaşı kutlamalarının ara verdiği söylenebilir. Lübnanlıların, II. Bağdat Konferansı sonuç bildirgesinden beklentileri bulunmamakla birlikte Fransa Cumhurbaşkanı Macron, Lübnan meselesini gündeme getirmeye gayret etmiştir. Diğer taraftan, bu girişimlere rağmen konferansın sonuç bildirisinde Lübnan'ın yaşadığı sorunlara ya da çözüm önerilerine ilişkin herhangi bir hususa yer verilmemiştir. Fransa Cumhurbaşkanı Macron, Irak ve Suriye krizlerine yönelik çeşitli mesajlar verdiği gibi Lübnan'daki kriz sarmalına ve alternatif çözüm önerilerine ilişkin de bölgesel aktörler arasında samimi iş birliği gerekliliğini tekrarlamıştır. Dolayısıyla Macron da bölgesel iş birliğini diğer sorunlar gibi Lübnan sorunu için temel başlangıç noktası olarak görmüştür. Bu durum, Lübnan dosyasının olgunlaşması için uzun zaman ihtiyacına ve güçlü

temasların gerekliliğine işaret etmektedir. Ayrıca Paris yönetiminin Lübnan konusunda etkin iki bölgesel aktör Suudi Arabistan ve İran'ı bir araya getirme ya da bu aktörler arasında Lübnan konusunda asgari uzlaşmayı teşvik etme arayışlarının devam edeceği söylenebilir. Bu atmosferde Hizbullah çevreleri, partinin tüm çözüm seçeneklerine açık ve Lübnanlıların mutabakatını sağlayan kapsamlı reform planına hazır olduğunu teyit etmektedir.

“

Hizbullah'ın bu konudaki temel motivasyonu, Mişel Avn yönetimi deneyiminin ülkeyi yıkıma uğrattığı ve Lübnan'ın dış imajını yerle bir ettiği şeklindeki Katar gibi bölgesel aktörlerin ve Fransa'nın yaklaşımına paraleldir.

”

Bu türden bir mutabakat için diyaloga ihtiyaç olduğu aşikârdır. Yani bölgesel diyalog kadar iç toplumsal gruplar arasında da belirli zeminde diyalog arayışı sürdürül-

melidir. Bu bağlamda en azından söylemsel temelde Hizbullah'a yakın çevrelerin mesajları; hiçbir cumhurbaşkanı adayının veto edilmediği, iç meselelere, özellikle cumhurbaşkanlığı seçimine sakinlik ve gerilimi tırmandırmama anlayışıyla yaklaşıldığı ve uzlaşmaya hazır olduğu şeklindedir. Hizbullah'ın bu konudaki temel motivasyonu, Mişel Avn yönetimi deneyiminin ülkeyi yıkıma uğrattığı ve Lübnan'ın dış imajını yerle bir ettiği şeklindeki Katar gibi bölgesel aktörlerin ve Fransa'nın yaklaşımına paraleldir. Dolayısıyla şu anda benzer kaygıları güden Doha ile Paris yönetimlerinin eşgüdüm içerisinde hareket ederek Lübnan konusundaki çözüm gayretlerini yoğunlaştıracağı ve bu girişimleri İran ile Suudi Arabistan yönetimlerinin kaygılarını dikkate alarak izleyecekleri belirtilmektedir. Sonuç olarak küresel anlamda Ukrayna krizi ve bölgesel anlamda Lübnan krizindeki çekişmeler devam etmesine rağmen her iki cephede de bazı çözüme yönelik girişimler sürmekte ve iç-dış aktörler arasında diyalogun önemi ön plana çıkmaktadır. ■